

Skoleminder og andre Minder fra Aarhundredets Begyndelse (Uddrag)

Af Gunnar Rosling

Fra: *Fredericia Minder*, 1967

5 *[Om teksten: Forfatteren husker i slutningen af 1960'erne tilbage på sin skolegang omkring år 1900]*

Fredericia var i min Barndom (jeg er født 1894) endnu en lille slumrende og fredelig Provinsby paa ca. 10.000 Indbyggere og holdt sig pænt indenfor Voldene, bortset fra en begyndende Forstadsbebyggelse udenfor Prinsens Port. Man kunde dengang gaa hele Byen rundt ad Volden, der kun var afbrudt af den ubetydelige gamle Havn, Færgelejerne og Jernbanegennemskæringen, hvorover der dog senere kom en bro. Udenfor Voldene var der praktisk talt ingen Bebyggelse i en bred Bræmme.

15 Avlsbrugerne havde deres Gaarde inde for Voldene og Markerne langt udenfor disse, saa de om Morgenen kørte ud til Markarbejde, hjem til Middag og igen ud om Eftermiddagen, saa det var jo et besværligt og næppe særligt givtigt Landbrug. Foruden Korn og Roer dyrkede de som Speciale Tobak, hvorom de mange "Tobakshuse" rundt om i Byen vidnede.

20 Desuden havde Avlsbrugerne et ret stor Kvæghold, og i Sommertiden drev Hyrdedrengene der Kobler af Køer ud af Byen til Græsning hver Morgen. Henda Aften vendte de tilbage nogenlunde samtidigt, og man kunde da se lange Rækker af Kobler bevæge sig klattende gennem Prinsens Port og Kongens Port og fylde navnlig Danmarksgade i hele dens Udstrækning. Drengene holdt sig sammen i Smaaflokke, men Køerne kendte Vejen og drejede af sig selv ned af den rigtige Sidegade og ind ad den rigtige Port.

25 Af Skoler fandtes der dengang Trinitatis Kirkeskole i Danmarksgade (nu nedrevet), Michaelis Kirkeskole i Vendersgade med et noget nyere Supplemt i Slesvigsgades Skole. Kommuneskolen i Købmagergade blev først taget i Brug i 1899. (Fløjen til Dalegade er langt senere). Desuden hørte under Kommunen Nørremarksskolen og Søndermarksskolen, men disse var nærmest smaa Landsbyskoler. Latinskolen, eller som dens officielle Navn var "Fredericia højere Almenskole", var ogsaa kommunal. Dens Bygninger med den smukke, fredede gamle Del til Danmarksgade ligger der endnu men anvendes til andre Formaal efter Skolens Udflytning udenfor Nørreport i 1940.

30 Af private Skoler fandtes Frk. Kraghs højere Pigeskole ved Østervold, der fortrinsvis søgtes af den "finere" Del som en Parallel til Latinskolen, men uden Gymnasium. I Købmagergade laa Johansens private Realskole og Søstrene Andersens Pigeskole. Desuden havde de reformerte deres egne Skole i Dronningensgade, hvor der undervistes paa Tysk (i ældre Tid paa fransk). Derimod tror jeg ikke, der fandtes nogen Jødeskole, da Menigheden allerede dengang førte en hensygnende Tilværelse.

35 Jeg begyndte min Skolegang som 5-aaarig i Klasse 1 i Trinitatis Skole. det var ganske vist uofficielt, men Far har vel fundet mig moden nok dertil. Skolen laa himmelvidt fra de moderne Skolepaladser, Sand på Gulvet, aabne Gasblus, stor Kakkellovn, L. i G. samt en enkelt Vandhane i gaarden (frossen om Vinteren), dermed var de hygiejniske Fordringer tilfredsstillt. Jeg kom derefter ved Indskrivningen i Klasse 2 og Aaret efter i Klasse 3 i den nye Skole i Købmagergade. Her var Forholdene lidt bedre med centralvarme og Gasblus med Net og Kupler, men man var stadig henvist til L. i G. og en enlig vandhane i Gaarden. Haandvaske fandtes vist, men der var dog det Fremskridt, at Børnene fik Styrtebad en Gang om Ugen hver 14.dag.

45 Alle Børn gik med Træsko, og udenfor Klasseværelserne, stod derfor en Reol til Gymnastikskoene, som vi havde paa i Timen, men i Frikvarterne skulde der skiftes om til Træsko. Det gav en infernalsk Larm, naar et saadant Træskokompagni buldrede op eller ned ad Trappen.

50 Fagene var Dansk (Læsning og Skrivning), Regning, Historie, Geografi, Naturhistorie, Religion, Tegning, Sang, Gymnastik og for Pigerne Haandarbejde.

Om Sommeren var der i Gymnastiktimen Svømmeundervisning paa den kommunale Fribadeanstalt ved Sønderstrand, kaldet "Friballaden". Den laa lidt Øst for den gamle Havn.

55 Ud over Dalegade laa en Sportsplads, der havde en naturlig Udvidelse mod Nord, idet den Sydlige Del af Torvet ikke var bebygget, men laa hen som Ingenmandsland eller Eng, hvorigennem der løb en Bæk med det malende Navn "Floden Fims".

60 Undervisningen var den første Klasse og Kløene var gratis. Spanskrøret havde sin faste Plads i Katederskuffen og blev næsten brugt hver Time, ikke alene for direkte Uartigheder, men ogsaa for ikke at kunne Lektien eller for Fejl i Opgaver. Det var et unødvendigt Prygleri, som hørte Tiden til baade i Skole og Hjem. Børnene bar heller ikke nag til Lærerne af den Grund, ligesom Lærerne gennemgående var flinke og rare Mennesker. Mange af Lærerne røg lang pipe i klassen paa gammel Landsbyskolemaner. Jeg husker en Lærer, der altid indledte en Afstraffelse med Ordene: "Tre paa Enden og sidde efter! Brøler Du, faar Du fem!"

65 Det kunde hænde, at en Afstraffelse blev udsat til næste Skoledag, og saa kunde Synderen jo træffe ekstra Foranstaltninger i Form af to Par Bukser eller en Stilebog paa det mest udsatte Sted. Min Far har engang trukket en stor Rødspætte op af Bukserne paa en Fiskersøn. Jeg selv har aldrig faaet Klø i Skolen, men min ældre Broder og jeg var dog enige om, at Far øvede sig hjemme.